

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Az Alkotmánybíróság előtt [REDACTED] indítványozó által benyújtott alkotmányjogi panasz alapján indult **IV/606/2015.** sz. eljárásban az indítványozó a 2015. február 9-én kelt panaszbeadványát (a továbbiakban: Panaszbeadvány), az eljárás korábbi szakában csatolt meghatalmazással igazolt jogi képviselője útján, az Alkotmánybíróság 3. sz. felhívására tekintettel az alábbiakkal *Személyes beadvány*

egészíti ki,

illetve

pontosítja.

I.

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám: <i>10/606-4/2015</i>	
Érkezett: 2015 MÁJ 19.	
Példány: <i>1</i>	Kezelőiroda:
Melléklet: <i>2 db</i>	<i>4</i>

1. Az indítványozó köszönettel vette az Alkotmánybíróság észrevételét, miszerint a Panaszbeadvány 54. és 55. pontjaiban tévesen jelölte meg indítványozott intézkedések Alaptörvény szerinti jogalapját. Ezért alább pontosítja azokat – a Panaszbeadványban szintén hivatkozott – Abtv. 43. § (1) bekezdésében és Abtv. 41. § (1) bekezdésében található utalásokkal összhangban.

2. Ennek megfelelően kéri, hogy az Alkotmánybíróság a Kúria Közjegyzői Fegyelmi Bíróságának Kjö.Fgyf.1/2014/5. számú határozatát a Pécsi Törvényszék mellett működő Közjegyzői Fegyelmi Bíróság Fgy.1/2014/24. sz. határozatára kiterjedő hatállyal az Alaptörvény 24. cikk (3) bekezdés b) pontja, illetve az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján semmisítse meg.

3. Az indítványozó kéri továbbá, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (3) bekezdés a) pontja, illetve az Abtv. 41. § (1) bekezdése alapján állapítsa meg a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény (a továbbiakban: Kjö.tv.) 3. § (1) bekezdésének, 80. § (3) bekezdésének, 86. § (1) bekezdésének, valamint 121. §-ának alaptörvény-ellenességét, és ezen jogszabályi rendelkezéseket semmisítse meg. Mivel a fegyelmi bíróságok ezen jogszabályhelyek alkalmazásával jártak el, így a norma alaptörvény-ellenességének megállapítása magával vonja a határozatok alaptörvény-ellenességét is. Az indítványozó ezért kéri, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (3) bekezdés a) pontja, illetve az Abtv. 41. § (1) bekezdésének alkalmazása mellett a Kúria Közjegyzői Fegyelmi Bíróságának Kjö.Fgyf.1/2014/5. számú határozatát a Pécsi Törvényszék mellett működő Közjegyzői Fegyelmi Bíróság Fgy.1/2014/24. sz. határozatára kiterjedő hatállyal az Alaptörvény 24. cikk (3) bekezdés b) pontja, illetve az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján semmisítse meg.

4. A Panaszbeadvány utolsó bekezdésének számozása helyesen: 56.

II.

5. Az indítványozó jelen beadványához csatolja a Pécsi Törvényszéknek (1. melléklet) és a Kúriának (2. melléklet) az ügyben releváns 2014. évre vonatkozó ügyleosztási rendjét. Ennek alapján a Panaszbeadvány I. részében írt tényállást – melyet egyebekben fenntart – az alábbiakkal egészíti ki.

6. A Pécsi Törvényszék 2014. évi ügyleosztási rendeje a közjegyzői fegyelmi bíróságra vonatkozó rendelkezést *egyáltalán nem* tartalmaz. Míg az ügyben eljáró elsőfokú fegyelmi bíróság tanácselnöke, [REDACTED] az ügyleosztási rend szerint másodfokon eljáró bíró, addig [REDACTED] é

■■■■■■■■■■ elsőfokon eljáró bíró, ráadásul egyikükre vonatkozó ügyszaki leírás sem tartalmaz közjegyzői fegyelmi ügyeket. Az ügyben elsőfokon eljáró többi bíró neve és a tanács közjegyző tagjainak kiválasztási rendje sehol nem található a dokumentumban. Általánosságban megjegyzendő egyébként az is, hogy az ügyelosztási rend egy személy (kollégiumvezető) diszkrecionális döntésére bízta minden ügyszakban az ügyek kiosztását. Ehhez képest a Kúria 2014. évi szervezeti és ügyelosztási rendje ugyan rögzíti a közjegyzői fegyelmi bíróság bíró tagjait, azonban – eltérően a büntető, polgári és a munkaügyi-közigazgatási ügyszaktól – az ügyelosztás rendjét már nem tartalmazza, sem pedig a fegyelmi bíróság közjegyző tagjainak kiválasztási módszerét.

III.

7. Az Alkotmánybíróság a 2015. április 7-én kelt 3. sz. felhívásában utal arra, miszerint a Panaszbeadványban nincs kellően kifejtve, hogy a támadott jogszabályi rendelkezések, illetve a támadott bírósági ítéletek miért és mennyiben sértik az indítványozónak az Alaptörvényben és az indítványban hivatkozott jogait. Egyben felhívja a figyelmet az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglaltaknak való maradéktalan megfelelésre.

8. Erre tekintettel az indítványozó úgy értelmezi, hogy a jelen beadványában panaszának az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontjaiban írt követelményeknek való megfelelő tartalma meglétét kell kifejtenie, minthogy az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a), c), d) és f) pontjaiban írtak a Panaszbeadvány 21-26., valamint 54-55. pontjaiban egyértelműen megjelölésre kerültek a jelen beadvány I. részében írt korrekcióval.

A bírói döntések alaptörvény-ellenességéről

9. Az indítványozó állítja, hogy a fegyelmi bírósági eljárásban, illetve az azt közvetlenül és szükségszerűen megelőző előkészítő eljárásban sérült (a) a tisztességes eljáráshoz, (b) a védelemhez és (c) a jogorvoslathoz való alkotmányos joga.

(a) A tisztességes eljáráshoz való jog sérelme

10. Alapvetésként rögzítendő, hogy az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatában megállapította, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt szabály értelmezésekor – az Alkotmánnyal fennálló tartalmi és kontextuális egyezés okán – irányadónak tekinti a tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető joggal kapcsolatban kimunkált korábbi alkotmánybírósági gyakorlatot. A jelen ügyben az Alkotmánybíróságnak azt kell vizsgálnia, hogy az Alaptörvény értelmezési szabályai és a konkrét ügy nem zárják-e ki a tisztességes és pártatlan bírósági eljáráshoz való joggal kapcsolatos alkotmánybírósági gyakorlat alkalmazását, illetve szükséges-e azok felhasználása az alkotmányjogi panasz eldöntéséhez. Az indítványozó szerint a korábbi gyakorlat alkalmazása nem kizárt, és felhasználása indokolt.

11. Az Alaptörvény R) cikk (3) bekezdése szerinti értelmezési szabályok alapján az Alaptörvény rendelkezéseit azok céljával, a benne foglalt Nemzeti hitvallással és a történeti alkotmányunk vívmányaival összhangban kell értelmezni. A Nemzeti hitvallás deklarálja, hogy „népuralom csak ott van, ahol az állam szolgálja polgárait, ügyeiket méltányosan, visszaélés és részrehajlás nélkül intézi”. Ennek értelmében a demokratikus jogállammal szembeni elvárás, hogy polgárai számára biztosítsa a tisztességes eljárást, amelynek során az eljáró szerveknek részrehajlás nélkül, azaz pártatlanul és ésszerű határidőn belül kell dönteniük. Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése a hatósági

ügyintézés során biztosítja, hogy a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül hozzák meg döntésüket. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése pedig a bírósági eljárásokkal szemben fogalmazza meg követelményként a pártatlanságot, a tisztességes és nyilvános eljárást, valamint a jogviták ésszerű határidőn belüli elbírálását {21/2014 (VII.15.) AB határozat [55] és [56]}.

12. Az Alaptörvény az Alkotmánybíróság feladatává tette a bírósági döntések alkotmányossági felülvizsgálatát, e hatáskörében eljárva azonban továbbra is az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmének orvoslása, végső soron az Alaptörvény védelme érdekében lép fel. Ebből következően a tisztességes eljáráshoz való jog követelményrendszerének alaptörvényi szabályai már nemcsak a jogszabályok, hanem az egyes bírói döntések számára is alkotmányos mércéül kell szolgálnanak {7/2013 (III.1.) AB határozat [25]–[27]}.

A bírósági eljárást megelőző szakasz

13. Noha az indítványozó az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panaszát a másodfokú fegyelmi bíróság érdemi határozata ellen kellett előterjessze, a vélt alapjogi jogsérelmek egy jelentős része lényegében a fegyelmi eljárás előkészítése és az elsőfokú eljárás során érte. E körben csak utalásszerűen emlékeztet arra, miszerint semmilyen tájékoztatást nem kapott az induló ügyben, felkészülési lehetőséget nem biztosítottak neki, hogy a vele szembeni kifogásokra védekezhessen, szabályszerű meghallgatását mellőzték (ld. Panaszbeadvány 27. pont). Az eljáró kamarai szerv elnöke tisztességtelenül befolyásolta a döntéshozatalt, ezért és egyéb okból kifolyólag a szavazás és az annak alapján hozott határozat törvénytelen volt (ld. Panaszbeadvány 39-31. pontok). Ezek a körülmények az Alaptörvény XXIV. cikkében írt részrehajlás nélküli és tisztességes hatósági eljáráshoz való jog sérelmét eredményezték, ráadásul az indítványozónak az indokolt határozathoz való jogát is sértik.

14. Részrehajlóan járt el ugyanis a kamara elnöksége, amikor a célvizsgálatot végző személynek lehetőséget adott, hogy az ülésen szóban is indokolja a jelentését, illetve a kérdésekre válaszolhasson, ezzel szemben az indítványozónak sem a megfelelő felkészülési időt, sem a személyes védekezés tényleges lehetőségét nem biztosította. A részrehajlást igazolja az elnöknek már a szavazás előtt kinyilvánított szavazata is. Ezek a körülmények egyben tisztességtelenek is voltak az indítványozóra nézve. E mellett tisztességtelen volt az eljárás azért is, mert a fegyverek egyenlősége elvét sérti, hogy egyoldalúan csak az eljárás egyik szereplőjének (a célvizsgálatot végző közjegyző) biztosított kellő időt és fórumot a vizsgálatra, valamint álláspontja kifejtésére, míg az indítványozótól ugyanezt megtagadta. Az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) esetjoga szerint a tisztességes eljárás követelményébe ütköző egyezményesértés megállapításához vezethet, ha a tárgyalás időpontjáról nem értesítik szabályszerűen a kérelmezőt, aki emiatt nem tud ott megjelenni, illetve írásbeli beadványt benyújtani, s ez előbbieik nélkül születik meg a döntés (ld. *Fretté kontra Franciaország*, 36515/97, §§ 50-51, 2002. február 26.).

15. A fegyverek egyenlőségének elve – mint a tisztességes eljáráshoz való jog tágabb értelmezése – megköveteli, hogy mindkét félnek egyenlő eséllyel legyen lehetősége a bíróság előtt ügyének előadására, és az ellenfélhez képest nem kerülhet lényegesen hátrányosabb helyzetbe. A kontradiktórius eljárás azt is megköveteli, hogy a felek ne csak megismerhessék a szükséges bizonyítékokat, melyek beadványaik sikeres elbírálásához kellenek, hanem ezen túlmenően tudomást szerezhessenek és észrevételeket fűzhessenek minden olyan bizonyítékhoz, illetve beadványhoz, mely kihatással lehet a bíróság döntésére (ld. *Zagrebačka banka d.d. kontra Horvátország*, 39544/05, §§ 196-197). A célvizsgálat megindításával nem vitásan egy kontradiktórius eljárás indult, melynek a

tétje a kérelmező fegyelmi felelősségének megállapítása. Az Alkotmánybíróság a fegyverek egyenlőségének elvét ugyan alapvetően a büntetőeljárás kapcsán értelmezte, azonban a tisztességes eljáráshoz való jog alapján alkalmazhatónak találta azt minden bírósági eljárás tekintetében, így az a fegyelmi eljárás tekintetében sem hagyható figyelmen kívül {21/2014 (VII.15.) AB határozat [99]}.

16. Az indítványozó által állított fenti alapjogi sérelmek vizsgálatát azonban a fegyelmi bíróságok megtagadták, mert álláspontjuk szerint jogszabályi felhatalmazás hiányában erre nem volt lehetőségük. Az indítványozó szerint azonban ez az álláspont téves és alaptörvény-ellenes. Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése ugyanis kiterjesztette a tisztességes eljáráshoz való jogot a bíróságon kívüli, az esetlegesen azt megelőző hatósági eljárások esetére is, ekképpen volt megfelelő jogalap, s nem lett volna mellőzhető az elnökségi ülések körülményeinek vizsgálata.

17. Ahogy arra az Alkotmánybíróság korábbi döntésében utalt, a fegyelmi eljárás előkészítése és megindítása is felveti a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmének kérdését, így az ott esetlegesen elkövetett alaptörvény-ellenesség megállapításának kihatással kell lennie az eljárás egészére {21/2014 (VII.15.) AB határozat [62]}. Az Alkotmánybíróság eddigi következetes álláspontja szerint a pártatlanság, az elfogulatlan és tisztességes eljárás alkotmányos követelmény. A tisztességes eljárás pedig olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembe vételével lehet csupán megítélni. Ezért egyrészt vizsgálni kell a fegyelmi eljárás egyes elemeinek tisztességes és alkotmányos mivoltát, másrészt az eljárás egészének az alkotmányosságát is értékelni szükséges. A másodfokú fegyelmi bíróság érdemi határozatának megtámadása tehát kellő alapot ad az Alkotmánybíróság számára a fegyelmi eljárás egészének a felülvizsgálatára.

A bírósági szak

18. Az indítványozó ügyében eljáró fegyelmi bíróságok eljárása szintén – több ponton – is beleütközött a tisztességes eljárás követelményébe, s ezáltal sérültek az indítványozónak az Alaptörvény XXVIII. cikkében írt alkotmányos jogai.

19. Először is, az indítványozó fegyelmi ügyében eljáró elsőfokú fegyelmi bíróság tanácsa úgy hozta meg a fegyelmi eljárás megindításáról szóló döntését, hogy az e célból kítűzött tanácsülés megtartására a törvényes kereteken belül ténylegesen nem került sor, mivel azon egy tanácsstag nem volt jelen, szavazatát e-mailen előre adta le bármilyen tanácskozás nélkül. Ennek ellenére a szóban forgó tanácsülésen határozat született a fegyelmi eljárás elrendeléséről (ld. Panaszbeadvány 6. és 34. pontok). Márpedig a tanácsülésen a tagok személyes jelenléte elengedhetetlen, mivel a bíróság döntését zárt tanácsülésen szavazás útján hozza meg, a határozat rendelkező részét írásba kell foglalni, azt a tagoknak alá kell írni, sőt főszabály szerint – a tárgyaláson hozott ítéletet vagy végzést – a határozathozatal napján ki is kell hirdetni. Értelemszerűen mindez csak abban az esetben valósulhat meg, ha a tanácsülésen a bírói tanács minden tagja ténylegesen jelen van {21/2014 (VII.15.) AB határozat [67]}.

20. Az Alaptörvény 27. cikk (1) bekezdése a társasbíráskodás elvét tekinti alapvetőnek, amikor megállapítja, hogy Magyarországon a bíróságok főszabály szerint – törvény eltérő rendelkezése hiányában – tanácsban ítélik meg. Természetesen a társasbíráskodás elve nem zárja ki azt, hogy törvényileg szabályozottan egyesbíró járjon el különböző eljárásokban. Sőt, a magyar jogrendszer ismeri az egyes eljárási cselekmények „rövid úton” történő foganatosítását is. A jelen ügyben azonban ilyen egyesbírói eljárása vonatkozó szabály nincs, s az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a fegyelmi eljárás megindításáról való döntés nem tekinthető rövid úton foganatosítható eljárási

cselekménynek {21/2014 (VII.15.) AB határozat [71]}. Az Alkotmánybíróság a büntetőeljárás szabályainak vizsgálatával összefüggésben kifejtett álláspontja szerint a társasbíráskodás és a bírói függetlenség egymást kiegészítő és a tisztességes eljárás követelményével szoros összefüggésben lévő alkotmányos követelmények. Az Alkotmánybíróság azt is leszögezte, hogy a „bíróág függetlenségének ereje” és a „tisztes eljárás fokozott garanciája” fejeződik ki abban, hogy a – lelkiismeretüknek megfelelő – törvényes döntés meghozatalára feljogosított bírákból álló bírói tanács mérlegelő tevékenységének eredményeképpen születik meg a döntés. A társasbíráskodás elvéből tehát az következik, hogy a ténymegállapítás, a jogértelmezés és a döntés a bírói tanács tagjait közösen illeti meg, és együttes tevékenységre kötelezi őket [20/2005. (V. 26.) AB határozat, ABH 2005, 202, 220]. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint tehát a tanácsülés – mint döntési forma – együttes tevékenységet feltételez, amelynek során a bírák közösen munkálkodva, együttműködve állapítják meg a tényállást, mérlegelik a rendelkezésre álló bizonyítékokat, értelmezik és alkalmazzák a jogszabályi rendelkezéseket és véleményüket ütköztetve hozzák meg döntésüket. Ennélfogva ez a döntési forma csak abban az esetben felel meg a társas bíráskodás elvének és a tisztességes eljáráshoz való jog követelménynek, ha a tanács tagjai fizikailag is jelen vannak a tanácsülésen {21/2014 (VII.15.) AB határozat [69]}. Mivel ez az indítványozó esetében nem valósult meg, ebből nem következik más, mint hogy sérült ezáltal a tisztességes eljáráshoz való alkotmányos joga {21/2014 (VII.15.) AB határozat [72]}.

21. Másodszor, az indítványozónak a törvényes és pártatlan bíróhoz való joga is sérült, mivel a vele szemben lefolytatott fegyelmi eljárás ideje alatt a fegyelmi bíróságok nem rendelkeztek objektív automatizmuson alapuló ügyelosztási tervvel (ld. fent 5. és 6. pontok), így az eljáró tanács tagjainak kijelölésére szubjektív döntés alapján került sor. Az ügyelosztási rendet az objektivitás és a személytelenség biztosítása, az önkényesség kizárása érdekében előző évben kell megállapítsa a bíróság elnöke, amely a tárgyévben kizárólag szolgálati érdekből, vagy a bíróság működését érintő fontos okból módosítható. Ez garantálja a törvényes bírótól való elvonás tilalmát {21/2014 (VII.15.) AB határozat [75]-[76]}. Az indítványozó osztja az Alkotmánybíróság álláspontját, miszerint – egyetértve a Velencei Bizottság 2012. március 12-i CDL-AD(2012)001 számú véleményének 84. pontjában kifejtettekkel – az automatikus szignáláson alapuló ügyelosztási terv törvényi rendezésének hiánya alkotmányos kételyekre ad alapot {21/2014 (VII.15.) AB határozat [80]}.

22. Az Alaptörvény XXVIII. cikke szerinti „törvény által felállított” bíróság azonos jelentéstartalmat hordoz, mint az 1950. november 4-én kelt Emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) 6. cikkében írt „törvény által létrehozott” bíróság, mely az EJEB gyakorlata szerint nem csupán magának a bíróság létének jogalapját jelenti, hanem a bíróság tevékenységére (eljárására) és az egyes ügyekben eljáró bírósági tanácsok összetételére vonatkozó különös szabályoknak való megfelelést egyaránt (ld. *DMD GROUP, a.s. kontra Szlovákia*, 19344/03, § 59, 2010. október 5.). Az ügyelosztási rend hiányából viszont az következik, hogy az indítványozó ügyében eljáró fegyelmi tanácsok kijelölése nélkülözötte a véletlenszerűséget és az objektivitást, azokra valamely bírósági vezető szubjektív döntése által került sor, mely a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét okozta {21/2014 (VII.15.) AB határozat [81]}, egyben a törvényes bíróhoz való alapjog érvényesülését zárta ki.

23. Harmadszor, ugyancsak a tisztességes eljáráshoz való jogot sértette az a körülmény, hogy a fegyelmi bíróság eljárását előre megismerhető, az eljárási garanciákat magában foglaló, kellő részletességgel kidolgozott, jogszabályban kihirdetett eljárási rend nem szabályozza (vö. fent hivatkozott *DMD GROUP* ügy, § 59). A közjegyzői fegyelmi eljárásban érvényesülő eljárási jogi és szervezeti szabályokról kizárólag a Kjö.tv. VIII. fejezetének néhány szakasza rendelkezik, mely

azonban átfogó, az egész eljárást megfelelő részletességgel szabályozó, eljárási garanciákat magában foglaló normának aligha tekinthető (ld. Panaszbeadvány 36. pont). Az eljárási szabály hiánya pedig kiszámíthatatlanná tette a jogalkalmazást. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint ugyanakkor a jogállam legfontosabb eleme a jogbiztonság, amelynek ki kell terjednie a jog egészére és egyes részterületeire. A jogbiztonság egyrészt megkívánja a normavilágosságot, másrészt követelményt támaszt az egyes jogintézmények irányában is, amely szerint működésüknek előre kiszámíthatónak és előre láthatónak kell lennie. Az eljárási szabályozatlanság a releváns anyagi jog önkényes alkalmazásának megakadályozását szolgáló eljárási biztosítékok teljes hiányát eredményezte. Márpedig a jogállam értékrendjének egyik legfontosabb pillére a jogállami garanciák érvényre juttatása a jogintézmények működése során. Ennek hiányában sérül a jogbiztonság, a jogszabályok következményeinek kiszámíthatósága, és esetlegessé válhat az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított alapvető jogok érvényre juttatása is.

24. Negyedszer, a tisztességes eljárás alaptörvényi követelményébe ütközik, hogy a fegyelmi bíróságok indokolási kötelezettségüknek nem tettek eleget. Az elsőfokú fegyelmi bíróság határozata nem tartalmazza maradéktalanul az indítványozónak a fegyelmi felelősség alóli mentesülése érdekében előterjesztett érvelését, valamint ezen érvek bíróság általi értékelését. A bíróság nem adta indokát annak, hogy az indítványozó által igen alaposan és részletesen kifejtett érvekkel szemben miért foglalt el más álláspontot, illetve hogy az indítványozó érvei milyen ténybeli és jogi alapon nem foghattak helyt. Ugyanezen megállapítás tehető a másodfokú fegyelmi bíróság határozatával kapcsolatban is a fellebbezés vonatkozásában, ráadásul a másodfok olyan körülményre is hivatkozott, amely a tényállásban nem szerepel (ld. Panaszbeadvány 37. pont). Az EJEB számos ítéletében kimondta, hogy a határozathoz fűződő indokolási kötelezettség alapvető eljárásjogi garancia, minthogy ebből válik világossá az ügyben részes felek számára, hogy érveiket a bíróság megvizsgálta, s az indokolás teremti meg a határozattal szembeni kifogás vagy fellebbezés érdemi lehetőségét, és egyébként arra is szolgál, hogy a döntés indokoltságát igazolja a nyilvánosság felé (ld. *İhsan Ay kontra Törökország*, 34288/04 sz. ügy, 2014. január 21., § 39). Az alsóbb fokú bíróságokkal szemben alapvető követelmény, hogy határozataikat alaposan megindokolják annak érdekében, hogy a felek érdemben tudjanak élni a jogorvoslati jogukkal (ld. *Hirvisaari kontra Finnország*, 49684/99., § 30, 2001. szeptember 27.). Miután a fegyelmi bíróságok határozatai az indokolási kötelezettség tekintetében erősen hiányosak, ezáltal az Egyezménybe és az Alaptörvénybe ütközően egyaránt sértik a tisztességes eljáráshoz való jogot. A tisztességes eljáráshoz való jog ugyanis magában foglalja az eljáró bíróság azon kötelezettségét, hogy az előtte folyamatban lévő ügyben felmerülő minden jogi kérdést vizsgáljon meg eljárása során (ld. *Ullens de Schooten és Rezabek kontra Belgium*, 3989/07 és 38353/07 sz. ügyek, § 58, 2011. szeptember 20.). Az indokolási kötelezettség megsértése egyrészt azt eredményezte, hogy az indítványozó nem kapott lehetőséget az érdemi jogorvoslatra, mely így az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bek. sérelmével járt, másrészt kétséggé teszi, hogy az eljáró bíróságok ténylegesen megvizsgálták-e minden jogilag releváns szempontot, ahogy annak egy tisztességes eljárásban történnie kellett volna.

25. Az indítványozó tehát határozottan állítja, hogy az ellene folytatott fegyelmi eljárás, ideértve annak előkészítő szakaszát is, sem egyes lényeges pontjain, sem a maga egészében nem felelt meg az Alaptörvényben megkövetelt tisztességes eljárás kritériumainak.

(b) A védelemhez való jog sérelme

26. Az ügyvéddel való konzultáció, illetve jogi képviselő lehetőségének kizártságával sérült az indítványozónak az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésében biztosított védelemhez való joga (ld.

Panaszbeadvány 39. pont). Az Alkotmánybíróság ugyanis már korábban kimondta, hogy bár az Alkotmány kifejezett formában csak a védelemhez való jogot említi az alapjogok sorában {Alkotmány 57. § (3) bekezdés}, ugyanakkor az igazságos bírósági eljáráshoz az Alkotmány 57. § (1) bekezdése által kinyilvánított jog részét képezi, hogy azt, akinek valamilyen perben a jogáról és kötelezettségéről döntenek, nem pedig az ellene emelt vádról, ugyancsak megilleti a jogi képviselőhez való jog. Erre és a normaszövegek tartalmi azonosságára tekintettel a fegyelmi eljárásokban is érvényesülnie kell az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes eljárás körülményeinek, ide értve a védelemhez (jogi képviselőhez) való jogot is {8/2004 (III.25.) AB határozat}.

27. A védelemhez (jogi képviselőhez) való jog biztosításának hiányában az indítványozó nem élhetett azon alapvető jogával, hogy minden törvényes eszközt igénybe vegyen ügye kedvező elbírálása érdekében. Jelen eljárásnak nyilván nem lehet tárgya annak vizsgálata, hogy milyen eredményre vezetett volna, ha ezen alkotmányos garancia érvényesül. Erre tekintettel a pusztán alapjogi sérelemnek van jelentősége. A jelen és az előző (a) fejezetben kifejtett, a tisztességes eljárás követelményén esett eredendő sérelmek a létüknél fogva és alapjaiban sértik az indítványozónak Alaptörvényben biztosított tisztességes eljáráshoz való jogát.

(c) A jogorvoslathoz való jog sérelme

28. A Kúria Közjegyzői Fegyelmi Bírósága azzal, hogy az indítványozónak a határidőben benyújtott fellebbezéséhez utóbb fűzött indoklás-kiegészítését érdemben nem is vizsgálta, az indítványozó álláspontja szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való jogát korlátozta (ld. Panaszbeadvány 40. pont). A másodfokú fegyelmi bíróság törvényes jogalap nélkül, az Alaptörvényben biztosított jogorvoslati jog tényleges érvényesülésének sérelmével szűkítette az indítványozó alapjogát azzal, hogy önkényes jogértelmezéssel kirekesztette az indítványozó utóbb előterjesztett érveit a vizsgálata köréből.

29. Összefoglalva tehát, az ellene indult fegyelmi eljárásban – mind az előkészítő, mind pedig a bírósági szakban – az indítványozót a fentiekben és a Panaszbeadványban részletesen kifejtett jelentős alapjogsérelmek érték. Ennélfogva a támadott bírói döntések az Alaptörvénnyel több szempontból is ellentétesek, ezért indokolt azok megsemmisítése.

Az alkalmazott jog alaptörvény-ellenességéről

(a) A fegyverek egyenlősége elvének sérelme [a Kjö.tv. 80. § (3) bek. és 86. § (1) bek. alaptörvény-ellenessége]

30. Amint arra fentebb már utalás történt, a fegyverek egyenlősége elvének a fegyelmi eljárásban is érvényesülnie kell {21/2014 (VII.15.) AB határozat [99]}. Az indítványozó megítélése szerint az ügyében alkalmazott Kjö.tv. 80. § (3) bekezdésében és a 86. § (1) bekezdésében írt rendelkezések az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes eljárás követelményébe, ezen belül is a fegyverek egyenlőségének elvébe ütközik, ezért alaptörvény-ellenes.

31. A Kjö.tv. 80. § (3) bekezdése szerint a fegyelmi tanács munkájának előkészítését, a vizsgálat lefolytatását vizsgálóbiztos végezheti, akit a Kjö.tv. 86. § (1) bekezdése alapján a fegyelmi tanács elnöke jelöl ki. E szabályok értékelésénél döntő jelentősége van annak, hogy a fegyelmi bíróság eljárása jellegénél fogva egy kontradiktórius eljárás, amely során a vizsgálóbiztos a „vádát” képviseli azzal a céllal, hogy a fegyelmi bíróság megállapítsa az eljárás alá vont közjegyző fegyelmi felelősségét

és vele szemben szankciót alkalmazzon. Ezen „vádnak”, illetve az eljárás alá vont közjegyző ezzel szembeni védekezésének alaposságáról a fegyelmi bíróság jogosult dönten. Jellegét tekintve tehát egy bünvádi eljárással rokon, ahhoz hasonló kontradiktórius eljárás folyik, ahol „vád” és „védelem” áll egymással szemben, és amely jogvitában a független bíróságnak kell döntenie.

32. Márpedig egy kontradiktórius eljárásban érvényesülnie kell a fegyverek egyenlősége elvének. Ez nem azt jelenti, hogy mindkét fél azonos eszközökkel kell bírjon, az ugyanakkor alapvető elvárás, hogy a védelem a váddal összevethető súlyú jogosítványokkal rendelkezzen {36/2013 (XII.5.) AB határozat [31]}. Márpedig ez a kívánatos egyensúly már abban a pillanatban felborul a vizsgálóbiztos irányába, ahogy a személyét a fegyelmi tanács elnöke tetszőlegesen kijelöli, s ezáltal – a törvény erejénél fogva – előkészítőként részt vesz a jogvitában dönten hivatott fegyelmi tanács munkájában. Ez ugyanis az eljáró fegyelmi tanács és a vizsgálóbiztos között olyan függelmi viszonyt hoz létre, mely önmagában megkérdőjelezi az eljáró bíróságnak az eljárás egyik résztvevőjétől való függetlenségét, illetve a vele szembeni pártatlanságát és elfogulatlanságát, s ekképpen a tisztességes eljárásnak még a látszatát sem biztosítja. Ez a két rendelkezés együtt ennél fogva nem felel meg az Alkotmánybíróság által is többször hivatkozott {többek között: 36/2013 (XII.5.) AB határozat [48]}, az EJEB által kidolgozott ún. kettős tesztnek. Az e kettős teszt során alkalmazott objektív megközelítés azt vizsgálja ugyanis, hogy az adott szabályozás biztosítja-e a pártatlanság követelményét, ide értve azt is, hogy az eljárás a közösség, első sorban a jogkeresők oldaláról nézve objektíve nem támaszthat-e kételyeket a pártatlanságot illetően (ld. *Castillo Algar kontra Spanyolország*, 1998. október 28-i ítélet, Reports 1998-VIII, p. 3116, § 45).

33. A kérelmező szerint az, hogy az előtte folyó kontradiktórius eljárás egyik résztvevőjét maga az ügyben eljáró bíróság jelöli ki, objektíve nem felel meg a pártatlanság követelményének, sőt, inkább a pártosság és elfogultság látszatát kelti. Az a körülmény, hogy egy kontradiktórius eljárásban a „vádoló” fél személye az ügyet eldönteni hivatott bíróság szubjektív döntésén múlik, majd e peres fél a bíróság munkájában is részt vesz, a tisztességes eljárás követelményét objektíve nem elégíti ki. Ugyanis önmagában súlyos kételyt támaszt az eljáró bíróságnak pártatlanságával szemben az, hogy a védekezésre kényszerülő féllel szemben fellépő vizsgálóbiztos konkrét személyéről a bíróság diszkrecionális jogkörben dönt (ld. *Hauschildt kontra Dánia*, 10486/83, § 45, 1989. május 24.). Ez az alapjogi sérelem még akkor is fennállna, ha egyébként a fegyelmi bírósági eljárás minden más tekintetben összhangban is állna az Alaptörvénnyel.

(b) A normavilágosság követelményének sérelme [a Kjö.tv. 3. § (1) bek. és 121. § alaptörvényellenessége]

34. Az indítványozó álláspontja szerint Kjö.tv. 3. § (1) bekezdése és a 121. §-a nem felelnek meg a jogállamiságból fakadó normavilágosság, előreláthatóság, jogbiztonság és kiszámíthatóság követelményeinek, ennél fogva az Alaptörvény B) cikkének (1) bekezdésébe ütköznek.

35. A Kjö.tv. 3. § (1) bekezdése a közreműködés megtagadását olyan esetre írja elő a közjegyzőnek, ha az a *kötelezettségeivel nem egyeztethető össze*, így különösen ha közreműködését olyan jogügyletbe kéri, amely jogszabályba ütközik, vagy jogszabály megkerülésére irányul, illetve amely célja tiltott, vagy tisztességtelen. A (2) bekezdés szerint ha a közjegyző az eljárása során *aggályos körülményt* észlel, de a közreműködés megtagadására nincs ok, köteles e körülményre a fél figyelmét felhívni és ezt az iratban feltüntetni. Ha a fél ez ellen tiltakozik, a közjegyző a közreműködést megtagadja. A Kjö.tv. 121. §-a szerint a közjegyzői okirat elkészítésénél aggályos körülménynek kell

tekinteni különösen, ha a fél a közjegyzői okiratba olyan rendelkezés felvételét kéri, amely jogvita keletkezéséhez vezethet, vagy amelynek nincs joghatása.

36. Az indítványozó szerint az előzőekben hivatkozott törvényi rendelkezések túlzottan általános megfogalmazásúak, s ekképpen világos magatartási formákat nem jelölnek ki. Ahogy az az alapul fekvő ügyből világosan látszik, az indítványozó olyan ügyletben működött közre, amelynek jogi megítélése a bírói gyakorlat szerint sem egyértelmű (ld. Panaszbeadvány 51. pont). Így tehát nem állapítható meg, hogy a közreműködés megtagadásának elmulasztása összeegyeztethető-e a kötelezettségeivel. Ráadásul azon fent idézett törvényi szöveg, mely alapján aggályosnak az olyan körülményeket kell tekinteni, melyek jogvitára adhatnak okot (Kjő.tv. 121. §), igen tág jogértelmezésnek ad teret, ennél fogva a közjegyző által tanúsítandó magatartási normát nem határozza meg kellően egyértelműen és világosan. Jogvitára ugyanis majd minden nyilatkozat alapot adhat. A fegyelmi felelősség megállapításához ekképpen elég lehet az is, ha bárki – akár csak perlési jogával visszaélve – valamely nyilatkozat kapcsán pert indít. A fentebb írtak szerint ugyancsak túl széles értelmezésnek ad teret a Kjő.tv. 3. § (1) bekezdése szerinti „kötelességével nem egyeztethető össze” kitétel, s ezáltal kiszámíthatatlanná vált a norma alkalmazása.

37. A nem kellően világos normaszöveg túlzottan tág mérlegelésre ad lehetőséget a fegyelmi felelősséget megalapozó magatartási formák értelmezését illetően. A közjegyzők esetében nem létezik olyan, a tevékenységüket szabályozó, a hivatásrendi normákat világosan rögzítő kamarai szabályzat, mint az ügyvédek esetében irányadó ügyvédi etikai szabályzat; továbbá más hasonló tartalmú, illetve hasonló jellegű norma sem létezik a közjegyzők esetén. Ekképpen, a követendő, illetve tiltott magatartási formák kellően részletes és világos rögzítésének hiánya nem vitásan súlyos fokban veszélyezteti a jogbiztonságot. Ezen túlmenően, a kérelmező ügyének elbírálásakor nem léteztek olyan iránymutatások vagy megismerhető gyakorlat, amelyből a „kötelességszegés”, illetve a „kötelezettségekkel össze nem egyeztethető” fogalmaknak következetes és megszorító értelmezése megállapítható lett volna (ld. *Oleksandr Volkov kontra Ukrajna*, 21722/11, § 180, 2013. január 9.). Ez vezethetett arra, hogy az indítványozóval szemben a fegyelmi bíróságok fegyelmi büntetést alkalmaztak a nélkül, hogy a konkrétan elvárt magatartási formára egyáltalán utalást tettek volna.

38. A nem kellően világos normaszöveg túl széles mérlegelésre ad lehetőséget a fegyelmi felelősség vizsgálata során. Ez vezethetett arra, hogy az indítványozóval szemben fegyelmi büntetést alkalmazzanak a fegyelmi bíróságok arra hivatkozva, hogy azt a jogügyletet, amelyben az indítványozó közreműködött, utóbb a bíróság jogszabályba ütközőnek minősítette. Itt jegyzendő meg, hogy az indokolási kötelezettségének sem az első-, sem a másodfokú bíróság nem tett eleget, s így a tisztességes eljáráshoz való jogot sértette azzal, hogy nem jelölte meg, mely bírói ítélet mely közjegyzői magatartással összefüggésben állapított meg jogszabályba ütközést.

A fentiekben kifejtett érveléssel kapcsolatban az indítványozó két lényeges szempontra hívja fel a figyelmet:

39. Egyrészt hangsúlyozza, hogy a többször hivatkozott 21/2014 (VII.15) AB határozattal elbírált panasz több aspektusból is hasonlatosságot mutat az ügyével, így a hivatkozott határozatban tett egyes megállapítások jelen ügyben is érvényesek.

40. Másrészt, az Alkotmánybíróság által nyújtott alapjogvédelem szintje semmiképpen sem lehet alacsonyabb, mint a nemzetközi (jellemzően az EJEB által kibontott) jogvédelem szintje {32/2012. (VII. 4.) AB határozat [41]}. Tekintettel arra, hogy a jelen ügyben felhívott Egyezmény és az Alaptörvény szinte szó szerint azonos módon szabályozzák a tisztességes eljáráshoz, a törvényes bíróhoz és a jogorvoslathoz való jogot, valamint figyelemmel az Alkotmánybíróság következetes, arra vonatkozó gyakorlatára, hogy az alapjogok érvényesülésének minimális mércéjeként fogadja el a nemzetközi szerződésekben foglalt, illetve az ahhoz kapcsolódó ítélkezési gyakorlatban kibontott jogvédelmi szintet, a támadott bírói döntések és törvényi rendelkezések Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálata során hangsúlyozottan irányadónak kell tekinteni az EJEB-nek az Egyezmény vonatkozó rendelkezéseit értelmező joggyakorlatát {32/2014. (XI.3.) AB határozat [50]}.

Budapest, 2015. május 18.

Tisztelettel:

